

Trung tâm kỹ thuật tổng hợp - hướng nghiệp với chủ trương xây dựng "Trường học thân thiện, học sinh tích cực" và tích hợp giáo dục bảo vệ môi trường

Bùi Đức Tú*

*Trung tâm Kỹ thuật tổng hợp - Hướng nghiệp Phan Rang,
20 Trần Phú, TP Phan Rang - Tháp Chàm, Ninh Thuận, Việt Nam*

Nhận ngày 12 tháng 2 năm 2009

Tóm tắt. Đối mặt với vấn nạn ô nhiễm môi trường trong bối cảnh hội nhập quốc tế, việc tăng cường giáo dục nhận thức về môi trường cho học sinh là hết sức cần thiết. Điều này đòi hỏi toàn xã hội phải chung tay góp sức bằng nhiều con đường và hình thức khác nhau. Trong đó, các con đường lồng ghép thông qua các hoạt động giáo dục ở trường phổ thông và tích hợp trong giáo dục nghề phổ thông ở trung tâm kỹ thuật tổng hợp - hướng nghiệp là đặc biệt quan trọng, có tính khả thi cao và phù hợp với chủ trương xây dựng "Trường học thân thiện, học sinh tích cực".

1. Đặt vấn đề

Theo Luật Bảo vệ môi trường năm 1993, môi trường (hay còn gọi là môi trường sống của con người) bao gồm các yếu tố tự nhiên và vật chất nhân tạo bao quanh con người, có ảnh hưởng đến đời sống, sản xuất, sự tồn tại, phát triển của con người và sinh vật. Môi trường bao gồm 4 thành phần cơ bản: Thạch quyển (Lithosphere), thủy quyển (Hydrosphere), khí quyển (Atmosphere) và sinh quyển (Biosphere) [1]. Trong những năm qua, mặc dù Đảng và Nhà nước ta đã có nhiều chủ trương chính sách để bảo vệ môi trường, nhưng do nhiều nguyên nhân, tình hình ô nhiễm môi trường ở nước ta trong bối cảnh hội nhập quốc tế đã xuống cấp nhanh chóng, trở thành vấn nạn đáng báo động. Sự kiện "Vedan giết Sông Thị Vải", tình hình ô

nhiễm ở Sông Nhuệ, khói bụi, tiếng ồn ở các khu công nghiệp, khu chế xuất; các loại phân thuốc hóa học độc hại, nạn chặt phá rừng... đang là thách thức không nhỏ đến sự phát triển bền vững của nền kinh tế nước ta. Nâng cao nhận thức và ý thức bảo vệ môi trường cho cán bộ, nhân dân không thể thực hiện trong ngày một, ngày hai và chỉ bằng những khẩu hiệu của các cấp quản lý, mà cần phải kiên trì, lâu dài và có sự góp sức của nhiều cấp, nhiều ngành.

Giáo dục bảo vệ môi trường (GD BVMT) là quá trình thông qua các hoạt động giáo dục chính quy và không chính quy nhằm giúp cho con người có được hiểu biết, kỹ năng và giá trị, tạo điều kiện cho họ tham gia phát triển một xã hội bền vững về sinh thái [2].

Hoạt động giáo dục nghề phổ thông (GD NPT) được hiểu là hoạt động giáo dục nghề nghiệp cho đối tượng học sinh phổ thông, góp phần khắc phục tính trừu tượng của các kiến

*ĐT: 84-68-3822903.

E-mail: tunhatthovan@yahoo.com.vn

thức, nguyên lý kỹ thuật; giúp học sinh thấy được những đòi hỏi của nghề đối với người lao động về phẩm chất và năng lực để có sự lựa chọn nghề và định hướng học tập phù hợp nhất [3]. Bên cạnh đó, GD NPT còn góp phần giáo dục kỹ năng sống cho học sinh theo chủ trương “Nhà trường thân thiện, học sinh tích cực”, trong đó có kỹ năng BVMT sống. So với các hoạt động khác ở trường phổ thông, nhiệm vụ GD BVMT sẽ có hiệu quả cao hơn nếu tích hợp được nội dung này trong hoạt động GD NPT ở các trung tâm kỹ thuật tổng hợp-hướng nghiệp. Cả nước ta hiện nay có gần 400 trung tâm kỹ thuật tổng hợp - hướng nghiệp (sau đây gọi tắt là Trung tâm) tiếp nhận hàng triệu học sinh THCS và THPT đến học nghề phổ thông với gần 60 nghề khác nhau [4]. Nếu thực hiện tốt

việc giáo dục BVMT cho số học sinh đến học nghề tại các Trung tâm sẽ tác động tích cực đến nhận thức, tư tưởng và hành động BVMT của cộng đồng trong tương lai.

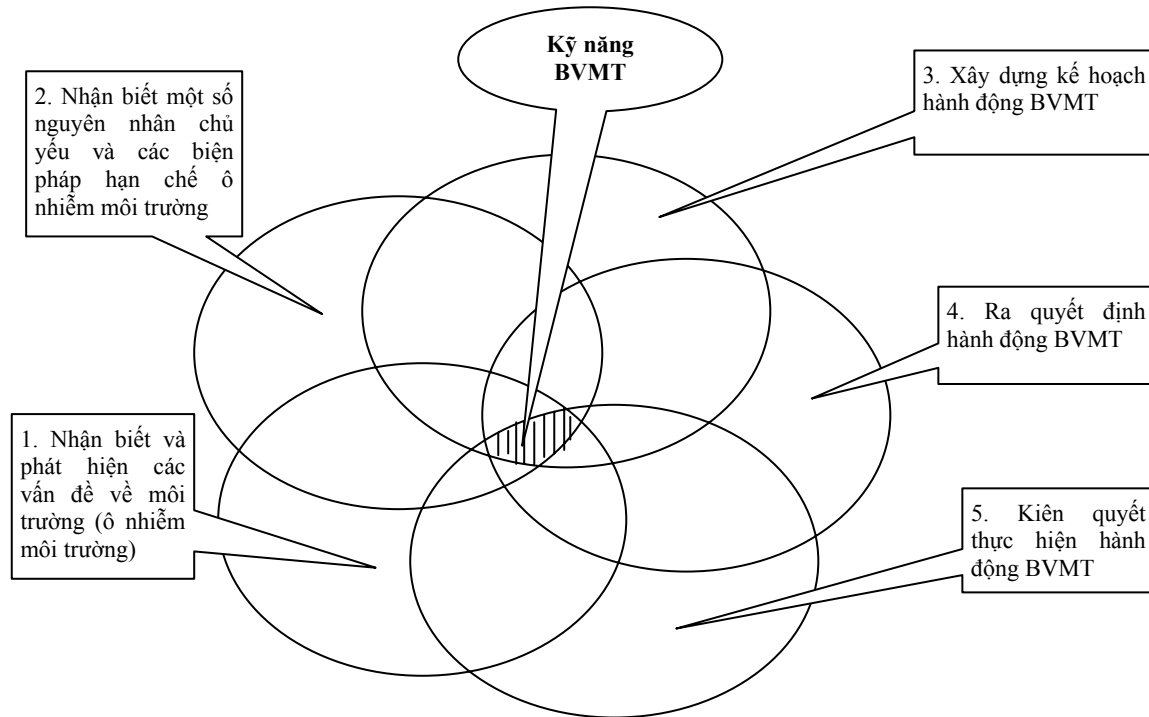
2. Xây dựng “Trung tâm thân thiện, học sinh tích cực”

Trung tâm có đặc thù là giáo dục nghề nghiệp với số lượng học sinh rất lớn (hàng ngàn học sinh) và hầu như không có học sinh cơ hữu, nên công tác quản lý ở Trung tâm khá phức tạp. Vì vậy, chủ trương xây dựng “Trường học thân thiện, học sinh tích cực” được cụ thể hóa thành mô hình “Trung tâm thân thiện, học sinh tích cực” như sơ đồ 1:

Sơ đồ 1. Mô hình Trung tâm thân thiện, học sinh tích cực.

Muốn thực hiện việc tích hợp GD BVMT trong GD NPT trên tinh thần “Trung tâm thân thiện, học sinh tích cực” cần phải rèn luyện kỹ năng BVMT cho học sinh, trong đó cần chú trọng 5 kỹ năng theo sơ đồ 2:

Sơ đồ 2. Kỹ năng bảo vệ môi trường.

3. Đẩy mạnh việc tích hợp giáo dục bảo vệ môi trường

Để đẩy mạnh việc tích hợp GD BVMT trong hoạt động GD NPT ở Trung tâm, cần thực hiện một cách đồng bộ các giải pháp sau:

1. Xác định mục tiêu nâng cao ý thức BVMT trong chương trình các nghề cũng như các tiết dạy NPT thể hiện cả trong mục tiêu về “kiến thức”, “thái độ-tình cảm” và “kỹ năng-hành vi”.

2. Tích hợp nội dung GD BVMT trong các tiết dạy một số môn nghề phù hợp. Cụ thể hóa phương thức tích hợp: toàn bộ - từng phần hoặc liên hệ. Chẳng hạn: Nghề trồng trọt, bổ sung nội dung tác dụng của cây xanh đối với môi trường; tìm hiểu các loại phân, thuốc có thể ảnh hưởng xấu đến môi trường; các loài côn trùng là “thiên địch” của các loài sâu bọ...; Nghề chăn nuôi, bổ sung vấn đề xử lý phân thải bằng lò biogas, dư lượng các chất độc hại trong thức ăn gia súc... Nghề nấu ăn bổ sung nội dung bảo

vệ và phát triển đa dạng nguồn thực phẩm, với việc bảo quản thực phẩm bằng lên men vi sinh cần xây tránh khuếch tán mùi gây ô nhiễm môi trường...; Nghề in lụa, bổ sung vấn đề vệ sinh, xử lý các loại hóa chất, nước thải...; Nghề động cơ nổ, hàn tiện... bổ sung nội dung chống tiếng ồn, khói bụi, rác thải công nghiệp... trên cơ sở tiêu chuẩn Euro1, Euro2, tiêu chuẩn Việt Nam...; Nghề Quản trị kinh doanh, bổ sung nội dung tìm hiểu các loại bao bì sản phẩm tự tiêu hủy để BVMT, chống hàng giả, hàng kém chất lượng gây ô nhiễm môi trường...

3. Đổi mới quá trình dạy học NPT trên cơ sở quan điểm sư phạm tương tác và chủ trương “Nhà trường thân thiện, học sinh tích cực”. Theo đó, cần chú ý đến các vấn đề sau đây để bồi dưỡng ý thức BVMT từ thực tế giờ học lý thuyết cũng như thực hành sản xuất: Bố trí phòng học lý thuyết, xưởng thực hành thoáng mát, đủ ánh sáng tự nhiên. Thay thế các máy móc thiết bị không còn đạt tiêu chuẩn về tiếng ồn, khói thải và tiêu hao nhiên liệu. Trong trường hợp không đủ ánh sáng tự nhiên cần sử

dụng hệ thống thiết bị điện chiếu sáng Compact để tiết kiệm điện cũng là cách BVMT; Quan tâm đến cảnh quan, cây xanh, hệ thống nhà vệ sinh trong khuôn viên Trung tâm. Yêu cầu học sinh trực nhật làm vệ sinh phòng học sạch sẽ, phân loại rác thải theo “3R”... Khi giao “nhiệm vụ” cho các nhóm (dạy học theo dự án), cần chú ý đến các yêu cầu tìm hiểu vấn đề bảo vệ môi trường liên quan đến nội dung bài học. Trước những vấn đề thời sự về môi trường như vụ “Vedan giết Sông Thị Vải”... giáo viên dạy NPT cần chủ động xen kẽ trong tiết dạy kết nối internet chiếu cho HS xem 1 đoạn clip để tạo ấn tượng cho học sinh về vấn đề BVMT.

4. Đổi mới công tác kiểm tra, đánh giá nhằm đáp ứng chủ trương tích hợp giáo dục BVMT trong hoạt động GD NPT [5].

- Việc đánh giá bài thực hành của học sinh không chỉ căn cứ vào chất lượng sản phẩm mà cần có các tiêu chí đánh giá về ý thức BVMT trong quá trình thực hành.

Theo đó, chúng tôi xin đề xuất Barem mới để đánh giá bài thực hành như sau (Barem này đã được chúng tôi áp dụng tại Trung tâm KTTH-HN Phan Rang - Ninh Thuận và một số Trung tâm khác thuộc Vùng Duyên hải Nam Trung bộ):

Tiêu chí	Nội dung cụ thể	Ghi chú
1. Chuẩn bị vật liệu và bố trí, sắp xếp dụng cụ thực hành đúng yêu cầu, hợp lý, an toàn, tiết kiệm (1 điểm)	- HS chuẩn bị đầy đủ vật liệu, dụng cụ thực hành (0 - 0,5 điểm) - Bố trí, sử dụng vật liệu, dụng cụ thực hành hợp lý, an toàn, tiết kiệm và đảm bảo vệ sinh môi trường (0 - 0,5 điểm)	
2. Thực hiện đúng thao tác, quy trình kĩ thuật (2 điểm)	- Thực hiện thao tác kĩ thuật có nhiều sai sót, không đúng quy trình kĩ thuật. Tùy mức độ sai sót cho từ (0- 1 điểm) - Thực hiện một vài thao tác kĩ thuật còn lúng túng hoặc có sai sót nhỏ hoặc chưa tuân thủ đúng quy trình: (1,5 điểm) - Thực hiện các thao tác đúng yêu cầu kĩ thuật, đúng quy trình: (2 điểm).	Chấm một trong 3 mức độ
3. Thực hiện bài thực hành đúng yêu cầu kĩ thuật (4 điểm)	- Thực hiện bài thực hành có sai sót (0 - 2 điểm) - Thực hiện bài thực hành đúng yêu cầu kĩ thuật: (3 điểm) - Thực hiện bài thực hành đúng yêu cầu kĩ thuật, có tính sáng tạo (thể hiện ở sản phẩm hoặc kết quả thực hành (4 điểm)	Chấm một trong 3 mức độ
4. Đảm bảo thời gian qui định (1,0 điểm)	- Thời gian thực hành theo qui định (từ 0 đến 1,0 điểm)	
5: Thái độ thực hành (2,0 điểm)	- Thực hiện nghiêm túc nội quy thực hành (từ 0 đến 0,5 điểm) - An toàn lao động và có ý thức tiết kiệm nguyên vật liệu (từ 0 đến 0,5 điểm) - Đảm bảo vệ sinh môi trường (từ 0 đến 0,5 điểm) - Nêu những thắc mắc mang tính tìm tòi, sáng tạo (0,5 điểm)	

- Khi chấm bài thu hoạch của học sinh sau khi tham quan, tìm hiểu thực tế ở các doanh nghiệp, cần chú ý đến kết quả tìm hiểu đây chuyên xử lý nước thải, vấn đề xử lý khói bụi, tiếng ồn...

5. Tổ chức hội thảo, thi tìm hiểu về đề tài môi trường trong toàn thể cán bộ, giáo viên Trung tâm, nhằm nâng cao nhận thức của giáo viên về bảo vệ môi trường - điều mà chương trình đào tạo giáo viên trước đây ở các trường sư phạm kỹ thuật chưa được quan tâm đúng mức. Trên cơ sở giáo viên có nhận thức đúng về vấn đề này mới có thể thực hiện chủ trương tích hợp giáo dục bảo vệ môi trường qua dạy nghề phổ thông cho học sinh.

4. Kết luận

Thực hiện chủ trương xây dựng “Trường học thân thiện, học sinh tích cực”, đứng trước vấn nạn ô nhiễm môi trường ngày càng gay gắt trong bối cảnh hội nhập quốc tế, giáo dục ý thức, nhận thức về bảo vệ môi trường cho các chủ nhân đất nước trong tương lai là hết sức cần thiết. Điều này đòi hỏi toàn xã hội phải chung tay góp sức, trong đó các con đường giáo dục ở

trường phổ thông, đặc biệt, tích hợp thông hoạt động GD NPT ở các trung tâm KTTH-HN là hết sức quan trọng và có tính khả thi cao.

Tài liệu tham khảo

- [1] Nguyễn Thị Dung, Lê Thị Thu Hằng, Đỗ Ngọc Hồng, Nguyễn Văn Khôi, Phan Thị Lạc, Trần Thị Nhung, *Giáo dục Bảo vệ môi trường trong môn Công Nghệ THCS*, NXB Giáo dục, Hà Nội, 2008.
- [2] Đại học Đà Nẵng, *Tài liệu hướng dẫn Giáo dục bảo vệ môi trường cho giáo viên bậc tiểu học khu vực Nam Trung bộ*, Đà Nẵng, 2007.
- [3] Đặng Danh Ánh, Trung tâm Kỹ thuật tổng hợp - hướng nghiệp - Cơ sở giáo dục quan trọng để định hướng nghề nghiệp cho học sinh phổ thông, *Kỷ yếu hội thảo khoa học Định hướng nghề nghiệp cho học sinh phổ thông các dân tộc thiểu số ở Tây Nguyên*, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Buôn Ma Thuột, tháng 3/2008.
- [4] Bùi Đức Tú, Giáo dục nghề phổ thông trong bối cảnh hội nhập quốc tế và những thách thức đặt ra, *Tạp chí Khoa học Giáo dục*, Viện Khoa học Giáo dục, Bộ GD&ĐT, 33 (2008) 40.
- [5] Bùi Đức Tú, *Các giải pháp quản lý nhằm nâng cao chất lượng dạy nghề phổ thông ở Tỉnh Ninh Thuận*, Luận văn thạc sĩ QLGD, Đại học Đà Nẵng, 2006, tr.39.

The centers of general technology and career-oriented with advocates to build a "friendly school and positive students" and integrate environmental education

Bui Duc Tu

*Ninh Thuan General Technology and career-oriented Center
20 Tran Phu, Phanrang-Thapcham, Ninhthuan, Vietnam*

Facing the bad environmental pollution problems in the context of international integration, educating the awareness of environmental protection for the students is necessary. This requires the whole society should contribute in many different forms. In which, incorporating the way through educational activities in schools and integration in vocational education for high school student in the center of general technology and career-oriented is very necessary, very feasible and in accordance with the policy of building "friendly school, students actively".